

במשנה מבואר דבעינן שהכירה תהיה גרופה וקטומה ואי אינה גרופה וקטומה אסור. ובגמ' בעי' אי מתני' אירי לענין חזרה דבזה הוא דבעינן גו"ק אבל בשהיה אפי' באינה גו"ק שרי וכחנניה. או דלמא דמתני' אירי לענין שהיה ובזה בעינן דווקא גו"ק.

ובטעם האיסור להשהות ברש"י כתב דכיון דאינה גו"ק א"כ הוי מוסיף הבל ודקדקו הראשונים בדבריו דא"כ בגו"ק אינו מוסיף הבל. והיינו דהאיסור הוי להשהות בדבר המוסיף הבל ומותר בדבר שאינו מוסיף הבל.

והנה בגמ' לעיל מבואר דטעם האיסור הטמנה בדבר המוסיף הבל משום שמא יטמין ברמץ ויחתה והיינו דאפי' דהשתא מטמין בדבר שלית ביה חשש חיתוי מ"מ אסור הטמנה.

והרמב"ן הביא דברי רש"י דמתני' אירי אף באופן דהוי הטמנה (היינו דהקדירה נוגעת בגחלים) והיינו דס"ל לרש"י דמהני גו"ק להטמנה. והכא אין האיסור מדין הטמנה אלא איסור שהייה ורק דשריותא דמתני' הוי אף באופן דהוי הטמנה. והביא הרמב"ן דברי ר"ח דפי' דהכא מיירי באופן דליכא הטמנה (דמונח ע"ג כסא של ברזל. בפשוטו כוונתו לביאור האופן דלתוכה במתני' דהיאך שיד לתוכה שאינו נוגע בגחלים. אבל בע"ג אי"צ לכסא של ברזל אלא דסגי במה שמונחת על הכירה מלמעלה וא"כ אינה נוגעת בגחלים.) והק' הרמב"ן על דברי רש"י דהלא בחנניה דשרי אפי' באינה גרופה וקטומה ודאי דלא שרי הטמנה וכמו שכתב רש"י עצמו. וא"כ כי שקלינן וטרינן בגמ' לאוקמי מתני' אליבא דחנניה דלהחזיר תנן אבל לשהות שרי אפי' באינה גרופה וקטומה ואי אירי אפי' בהטמנה הא בהא לכו"ע אסור וא"כ F בהכרח דאירי באופן דאינו הטמנה.

וכן בר"ן מבואר דזה קושיתו על רש"י דכיון דלחנניה ודאי דאסור הטמנה באינו גו"ק א"כ היאך ס"ד לאוקמי מתני' בהכי.

ובתוס' דקדקו מדברי רש"י דס"ל דאף בשהייה טעם האיסור משום דהוי מוסיף הבל ולהכי הק' דאף בגו"ק הוי מוסיף הבל. ועוד הק' דכיון דלחנניה שרי שהייה אפי' באינו גו"ק ובהטמנה ודאי דאסור א"כ בהכרח דבשהייה אין האיסור בגדר של מוסיף הבל ואינו מוסיף דהלא באינו גו"ק אסור הטמנה ואפי' שהיה שרי וא"כ בהכרח דאיסור שהייה הוי באופן אחר.

עכ"פ מבואר לן דשי' רש"י דאיסור שהייה אסור מדין מוסיף הבל ואפי' במקום דלא שייך בו חיתוי גזרינן שמא יטמין בדבר המוסיף הבל. (וזה גופא החילוק בין אי הוי דין הטמנה במוסיף הבל או דין שמא יחתה דבהטמנה אסרינן אף בדבר דבפועל לא שייך בו שמא יחתה משום שמא יטמין בדבר אחר.)

והנה בישוב קו' הראשונים על רש"י דאף גו"ק הא הוי מוסיף הבל. יש ליישב או דס"ל לרש"י דגרופה הוי גריפה לגמרי כמו שמבואר בירושלמי וא"כ הוי אינו מוסיף הבל. מיהו אכתי צ"ב בקטומה. או ד"ל דכיון דעשה מעשה גריפה וקטימה א"כ מראה בדעתו שאינו מעונין בהוספת ההבל. או דכיון דעשה מעשה איכא היכר א"כ יזכור ולא יחתה (כע"ז כתב בר"ן)

והנה הראשונים הק' עוד שלגבי שהייה חנניה שרי במאב"ד אפי' אין גו"ק. ואילו בהטמנה כה"ג אסור וכמו שכתב רש"י דתוכה אסור משום דהיינו הטמנה ברמץ. וא"כ חזינן דהטמנה חמירה לאסור אפי' במבושל ואילו שהייה שרי. ואי שהיה אסור משום שמא יטמין ברמץ א"כ אמאי גרע מהטמנה.

ובאמת די"ל דהתם דהוי ממש ברמץ א"כ איכא שמא יחתה ממש. אבל היכא דליכא שמא יחתה אלא רק משום מוסיף הבל אף בלא גרופה וקטומה שרי במבושל כמאב"ד.

הריטב"א (וכ"כ השלטי גיבורים) כתב בדעת רש"י דס"ל כר"ש דאין חילוק בין שהייה להטמנה לגבי ההיתרים ושרי במבושל ובקידרא חיתא להשהות אפי' באין גו"ק.

וצ"ל דאף רש"י מודה לר"ת דבהטמנה איכא יותר חשש חיתוי ולהכי אסרינן אפי' במבושל היכא דהוי ברמץ. ואילו בשהייה ברמץ במבושל כמב"ד שרי. ורק היכא דאין מבושל כמב"ד א"כ חשש החיתוי יותר חזק ולהכי בין בשהייה בין בהטמנה אסור אפי' במקום שאין שמא יחתה רק אטו מקום אחר.

ובאמת דבראבי"ה מבואר דמש"כ רש"י דבהטמנה ממש ברמץ איכא חשש שמא יחתה היינו דוקא להו"א דדברי רב חלבו הוי לענין הטמנה אבל כי מסקינן דהוי לענין חזרה א"כ בהטמנה אין חילוק בין תוכה לע"ג.

כתב רש"י בב"ש דטעמא דאסור תבשיל משום שמא יחתה. ואי גרופה הינו לגמרי א"כ מה חיתוי שייך. ובשי' להר"ן כתב דשמא יביא גחלים.

עוד יל"ע לרש"י דהאיסור הוא משום מוסיף הבל א"כ אמאי בקש וגבבא שרי הלא הוי מוסיף הבל.
בהגהות אהל משה (להגרמ"ה) הק' דכיון דחזינן דלב"ש אפי' גרופ וקטוס אסור להניח תבשיל. ואילו חמין שרי. ובהטמנה הכל
אסור אפי' גרופ וקטוס.

החילוק בין מצוי"ל לגבי שהייה והטמנה הוא רק אם מטרת החיתוי להשבחת התבשיל אבל אם מחתה לשמור חומו למחר א"כ אף
במצור"ל נמי חשינן. ועי' בזה במנחת כהן.

ברש"י דף לד: כתב בדין שהייה (ואף הטמנה לשי' רש"י דהיינו הך) דגזרו אף בבכישלה כל צרכה משום יטמין ברמץ. ומבואר
דאף במבושל כל צרכו נמי איכא איסור באינו גו"ק. והיינו כדברי רב ושמואל? בגמ' לז: דאף במבושל כ"צ נמי אסור.

והנה ברש"י יח: כתב אהא דאמרינן בגמ' דבשיל וקידרא חייאת שרי אף באינו גו"ק וכתב רש"י דבשיל כ"צ שרי. וזה תימה דהלא
כתב בדף לד: דאפי' בשיל כ"צ גזרו. (ואין לומר דכוונתו למצור"ל דהלא בגמ' מבואר דהאופן דצריך גו"ק הוי בבשיל ולא
בשיל ואי מצוי"ל ודאי שלא שייך לומר דהוי בשיל ולא בשיל).

ואי נימא דבאמת אף רש"י מודה בהטמנה דאסרו יותר משהייה א"כ י"ל דדף לד: הוי בהטמנה. מיהו בראשונים מבואר דאין
חילוק. ובאמת דזה פלוג' בגמ' אי אסרו במבושל כ"צ אי לאו. ויל"ע בזה.

בגמ' לז: מבואר דאיכא כמה שיטות בדין שהייה באינה גו"ק א. שי' חנניא (ורב ששת בשם ר"י) דבמבושל כמאב"ד שרי. ב. שי'
רב שמואל בר יהודה בשם ר' יוחנן דהיכא דמבושל כל צרכו אפי' מצט' ויפה לו שרי. ג. שי' רב ושמואל דמצטמק ורע לו שרי
אבל יפה לו אסור. ד. שי' ר"מ ור"י דאפי' מצור"ל אסור.

ולא נתפרש בגמ' הדין לחנניה בגו"ק אי שרי אפי' פחות ממאב"ד (וכן לרבנן) ונחלקו בזה הראשונים דהתוס' ס"ל..... והרא"ש
הביא דברי הרבינו יונה דאפי' פחות ממאב"ד אי גו"ק שרי אליבא דחנניה. והראשונים נתקשו דהרי"ף פסק כחנניה וא"כ אמאי
הביא דברי הגמ' יח: גבי בשר ע"ג גחלים עד שיצולו מבעו"י וקאמר עד כמה עד כמאב"ד ואי כחנניה א"כ אפי' פחות ממאב"ד.
וכתב הרא"ש בשם הרבינו יונה דבא לבאר מתני' דהתם אף אליבא דרבנן דבגו"ק דוקא מבושל כמאב"ד ואליבא דחנניה אפי' בלא
גו"ק.

ד' שיטות בדין שהייה באינו גו"ק.

שי'

שהיה בפחות ממאב"ד מהני גו"ק?

שי' הראשונים בגרופה.

גדר הגריפה מה התועלת שבה

בגדר המחלוקת בשהיה

נחלקו הראשונים בגדר הגריפה האם הוי גריפת כולה או מקצתה.

להצד דגריפה היינו כולה קשה א"כ אמאי בתנור איכא גזירה כיון שלא שייך חיתוי. (והיינו דאין סיבה לאיסור ולא רק דאיכא
(היתר)

וכ"ק לבית שמאי דאסרי בישול. וי"ל דבישול איכא סיבה נוספת לאסור ואף בלאו שמא יחתה וכמו שכתב רש"י טעם אחד משום
דמיחזי כמבשל (שמתקימת מחשבתו)

ועוד קשה בקש וגבבא בתנור, מיהו התם איכא למימר דאיכא חשש חיתוי קל ורק בתנור חשינן להכי.

וכן יש לדון בפחות ממאב"ד דאיכא יותר חשש חיתוי דאי הוי גרופה לגמרי לא שייך חיתוי.

ואילו להצד דגריפה היינו מקצתה יש לבאר אמאי מהני. דבשלמא קטימה מהני משום דאיכא היכר בכל הגחלים אבל בגריפה לא. ובאמת דתלוי בגדר ההיכר

האם הוי סימן ותזכורת שלא יחתה וא"כ י"ל דבגורף לצד גם יש תזכורת. ואולי כיון דבגחלים עצמם לא ניכר א"כ אי" מהני. ובקטימה יש מקום לומר דהוי עשייה בגחלים שהם חלשות יותר וממילא הם עצמם לא עומדות לחיתוי. אבל בגריפה אי"ז עשייה בגחלים להחלישם וא"כ אי"ז מהני.

ושמא גדר הגריפה שמראה שאין דעתו בהוספת האש ואינו מעונין בה ולהכי לא יבוא להוסיף.

הראשונים הק' אמאי בתנור אחר שגורף ג"כ איכא חשש חיתוי כיון דגורף את כולו. ובאמת דמצינו כמו כן לבית שמאי דאסרו בישול. ובאמת דהרש"י פי' או משום מיחזי כמבשל או משום חיתוי וא"כ להצד דגורף היינו לגמרי א"כ י"ל דטעמא דב"ש משום מיחזי כמבשל. מיהו הרשב"א כתב דטעמא משום חיתוי וא"כ צ"ע דכיון דגורף ליכא חשש.

וכן ילה"ק בפחות ממאב"ד דכתב הרבינו יונה דחיישינן לחיתוי והביאו הרשב"א ואמאי הא ליכא חשש.

ובמאירי הק' מתבטל לב"ש וכתב כהרמב"ם דחשינן שמא נשאר ניצוץ או כהשי' דלא גורף לגמרי.

ובאמת דהר"ן עצמו דמכח קו' זו דחה השיטה דגורף לגמרי. מ"מ בב"ש ביאר דגורפין גורף אטו שאינו גורף. וצ"ע דהלא מיאן לקבל ביאור זה. ועוד דלשי' דאין גורף לגמרי א"כ איכא חשש באותה כירה. ואמאי הוצרך למימר אטו כירה שאינה גרופה.

ובאמת דבגריפה יש ב' בחינות להתיר א. דהוי סיבה להיתר ב. דאין סיבה לאסור ואי הוי גרופה לגמרי א"כ אין סיבה כלל לאסור.

ויש לדון בכל מקום שלא שייך חיתוי כגון בגז שא"א לעשות אש גדולה יותר אי נימא דכיון דלא שייך חיתוי א"כ שרי דלכא' לא שנא מתנור להראשונים. ובמנח"ש כתב דאיכא בזה לא פלוג. אלא דא"כ אמאי בתנור לא תי' הראשונים הכי. מיהו י"ל דבתנור דמתקיים בו ההיתר של גרו"ק וא"כ מדין לא פלוג אין סיבה לאסור דאדברה בכללי התקנה דגרו"ק שרי ורק דמחמירים בתנור משום שיש סיבה להחמיר וא"כ בזה גופא התקשו הראשונים אמאי יש סיבה להחמיר כיון דאין מקום לאיסור. אבל במקום שאינו גרו"ק א"כ אף דאין חשש מ"מ יש לא פלוג. ולומר דפלטה חשמלית הוי גרו"ק זה שייך לדון כיון דלית ביה מעשה וכדו'.

בטעם איסור חזרה

כתבו הראשונים בטעם איסור חזרה משום דמיחזי כמבשל (כ"כ רש"י וכ"כ הראשונים) מיהו בשי' להר"ן כתב דכיון דנטלה ונצטננה בנטילתו א"כ חשינן שמא כשיחזירנה יחתה. וכ"כ בדברי ב"ש דאסרי חזרה בגרו"ק משום דע"י דנטלה ונצטננה שמא יחתה.

מיהו בדברי רב חלבו דאסר לתוכה ולא על גבה דאמרינן בגמ' דאי מתני' לא יחזיר א"כ א"ש החילוק בין תוכה לגבה (לגבי חזרה. ודלא כרש"י דהיינו לגבי שהייה) ביאר השי' להר"ן טעמא משום דמחזי כמבשל וצ"ע אמאי לא פי' כמו בכל אופני החזרה. ובאמת דאי טעמא כדלעיל א"כ מה החילוק בין תוכה לגבה. ורק בטעמא דמיחזי כמבשל שייך שפיר החילוק בין תוכה לגבה דתוכה יותר מיחזי כמבשל. ולפי"ז חזרה לתוכה אסורה משום דמיחזי כמבשל וחזרה דב"ש וכן באינה גרופה אסורה משום דשמא יחתה.

והנה דנו הראשונים דאי מתני' להחזיר תנן אבל בשהייה שרי אפי' בלא גרו"ק א"כ מה הוכיחו בגמ' מהא דכירה שהסיקוה וכו' סומכין לה ואין מקיימין עליה דשרי בסמיכה בשהייה באינה גרו"ק ואי להחזיר תנן א"כ מה הראיה דאף לסמוך בחזרה שרי, והראשונים כתב דמהא גופא דלמ"ד לשהות ואסור לשהות באין גרו"ק מ"מ התיר סמיכה א"כ ה"נ למ"ד להחזיר שרי בסמיכה. וכתב עז, המיוחס להר"ן בשם הרא"ה דא"א לומר הכי דאפי' אי בשהייה שרי לסמוך מ"מ אין הכרח דבחזרה שרי לסמוך וכמו דמצינו לתוכה דבשהייה שרי ואילו בחזרה אסור.

והנה בשלמא אי שהייה וחזרה הוי אותו גזירה א"כ שפיר יש להוכיח מהא דשרי שהייה דשרי אף בחזרה. אבל אי חזרה אסור משום דמיחזי כמבשל א"כ אי"ז שייך כלל אחד לשני ומה המקום להוכיח מהא דשרי בשהייה לסמוך דליכא גזירת חיתוי בסמיכה לנידון אי מיחזי כמבשל. וזה קשה על הראשונים.

ובמיוחס להר"ן לא דחה מכח זה אלא הוכיח מהא דלתוכה חמיר חזרה משהייה. והנה לפמשנ"ת דבתוכה הוי סיבה שונה מכל חזרה והוי גזירה מיוחדת א"כ מה הוכיח מהא להא. וצ"ע.

בדברי רש"י גבי קטומה מצינו ב' דיני קטימה. גבי קטמה והובערה כתב רש"י גלי דעתיה דלא ניחא ליה בצמוקי ומבואר דהוי כלפי הצמוקי. וצ"ע דהלא שרי אפי' בלא נתבשל כל צרכו. ובראשונים גבי קטימה כתבו דגלי דעתיה דלא ניחא לי בהבערתו דהיינו דאינו יחתה ולא כלפי הצימוק. וברש"י י"ל דדוקא גבי קטמה והובערה אמר הכי דכיון דהשתא הובערה א"כ אין היכר בגחלים דלא יבעיר ורק היכא דלא ניחא ליה בצמוקי א"כ שפיר דלא יחתה.

מיהו במקום דאכתי קטום מהני אפי' במבושל כמאב"ד ומשום דאיכא היכר בגחלים שלא יחתה.

בגדר הגריפה.

פליגי הראשונים אי גרוף היינו לגמרי או דגוף במקצת סגי. והק' דאי נימא גרוף בכולה מ"ש מקטימה דסגי בכל דהו. ותי' דבקטימה דאיכא היכר בכולה מ"ש מהני אפי' כ"ד משא"כ בגחלים דאין היכר בנשאים ולהכי

בדין חזרה דב"ש

בגדר גרופה במקצת.

כתבו התוס' דהא דאסור חזרה הוי אפי' מער"ש ובפשוטו טעמא דשיך איסור חזרה מער"ש היינו משום דאיסור החזרה הוא משום שמא יחתה ולהכי בער"ש ג"כ חישנין דחתה בשבת כיון דמתעסק בבישול.

והראשונים (רש"י ורשב"א ו...) כתבו דאיסור חזרה משום דמיחזי כמבשל. ולדבריהם אין סיבה לאסור קודם שבת וכן ס"ל.

והנה הרא"ש הוסיף בדין חזרה מער"ש עוד ב' חידושים א. דדוקא בנתבשל כל צרכו הוא דאסור אבל בלא נתבשל כ"צ שרי חזרה מער"ש (וכתב דבריו אליבא דב"ש דאסרי אף בגרופה. מיהו צ"ל דכוונתו דמהא נילף אף לב"ה באינה גרופה. דלמאי כתביה הא הוי דלא כהלכתא. וכ"כ בקרב"נ וכתב דכן משמע בקיצור פסקי הרא"ש).

ב. דכל תנאי החזרה דצריך בשבת. מ"מ בער"ש אפי' לא נתקימו תנאי החזרה שרי להחזיר ופי' דבריו הפוסקים. (הגר"א) דבגרו"ק שרי אפי' הניח ע"ג קרקע. (ולענין נתינה בתחילה יש לדון אי ג"כ שרי.)

נתבאר עכ"פ דיש כמה אופני חזרה. א. חזרה דב"ש בגרו"ק. ב. חזרה דב"ה באינה גרו"ק. ג. נתינה בתחילה או חזרה בהניח ע"ג קרקע. ובב' אופנים הראשונים מבואר דאסור מער"ש דומיא דשבת. ואילו באופן ג' ער"ש קיל משבת. ויש לבאר אמאי.

ויש מקום לומר דבאופנים הראשונים טעם האיסור משום חשש חיתוי ואילו באופן האחרון דלא נתקימו תנאי החזרה א"כ גדר האיסור משום מיחזי כמבשל ולא משום שמא יחתה (דבשמא יחתה אין סברא כלל לכל תנאי החזרה, ואילו בנראה כמבשל שפיר הוי סברא לומר דמ"ש אסור) ומעתה י"ל דמ"ש"ה התיר הרא"ש בער"ש משום דליכא טעמא דמיחזי כמבשל בער"ש ורק בחזרה דב"ה באינה גרופה או ב"ש דס"ל דגריפה לא מהניא לחשש חיתוי א"כ בזה אף בער"ש איכא.

מיהו צ"ב מה שחילק הרא"ש בין נתבשל כ"צ ללא נתבשל כ"צ דהב"י כתב טעמא משום דאיכא בישול מדאורייתא ולהכי ליכא חשש שיעשה בשבת. מיהו זה תימה דהלא לדעת הרא"ש ליכא בישול בנתבשל כמאב"ד. וב"ח כתב בטעם הרא"ש דכיון דכל האיסור הוא רק כשעומד לחימום אבל אי מעמיד לבישול ועדין לא גמר לבשל א"כ אין בזה איסור ואי"ז דומה לשהייה דשבת. וכן משמע מדברי הרא"ש.

מיהו מלשון הרא"ש לא נראה דהאיסור משום חשש חיתוי דא"כ אי"ז גזירה אטו שבת וגזירה לגזירה של שבת אלא הוי גזירה אחת שמא יחתה בשבת.

בספר הישר כתב טעמא דאסור חזרה משום שמא יחתה. וכתב הכי בדעת ב"ש דאסור חזרה בגרו"ק. ועוד כתב להלן ברל"ז דאסור חזרה משתחשך היכא שנטלה מבעו"י ומשמע דכוונתו אפי' עודה בידו ונתקימו התנאים מ"מ אסור להחזיר אחר בין השמשות (דוקא משום דנטל קודם ביה"ש)

מיהו אכתי לא נתפרש בדבריו טעם איסור חזרה בהניח ע"ג קרקע בגרו"ק דיתכן דהתם ליכא חשש חיתוי כיון דגרוף והוי רק איסור משום מיחזי כמבשל. (ואליבא דב"ש דוקא הוא דאיכא חשש חיתוי משום דלא ס"ל דמהני גרו"ק)

אלא דבתוס' לח: מפורש בדברי ר"ת גם גבי חזרה בהניח ע"ג קרקע דהוי משום שמא יחתה וא"כ לפי"ד צריך להיות הדין דאין חילוק בזה בין חזרה מער"ש לחזרה בשבת.

ובאמת דבתורא"ש דף לח: גבי פינה ממיחם למיחם כתב דטעם איסור הנחה בתחילה משום מיחזי כמבשל. וא"כ הוי שפיר כדברינו בדברי הרא"ש דלהכי הוי דווקא בשבת ולא בער"ש.

וכן משמע במ"ב רנ"ג ס"ק ל"ז דגבי איסור חזרה באינה גרו"ק כתב הטעם משום מיחזי כמבשל. ובשעה"צ ס"ק ל"ז הביא שי' הר"ת דטעמא משום שמא יחתה¹.

ובהניח ע"ג קרקע בשבת כתב ס"ק נ"ה הטעם משום מיחזי כמבשל ולא הזכיר כלל לשי' הר"ת דשמא יחתה.

ולגבי חזרה בער"ש כתב ס"ק ע הטעם משום שמא יחתה.

ולפמשנ"ת א"ש דבהניח ע"ג קרקע ליכא להאי טעמא דשמא יחתה כלל. ולגבי חזרה בער"ש איכא רק להאי טעמא דשמא יחתה. ולהכי בער"ש ליכא איסור נתינה בתחילה. ואילו לגבי חזרה באינה גרופה בשבת איכא פלוג' בזה ולהראשונים דס"ל דליכא איסור חזרה מער"ש ס"ל דטעמא דחזרה בשבת משום מיחזי כמבשל (ולהכי ליכא בער"ש) ולהראשונים דס"ל דאיכא איסור חזרה מער"ש ס"ל דטעמא משום שמא יחתה.

הב"י סוף סי' רנ"ז הביא דברי ההגהות מרדכי (לדף מ"ב) דבער"ש שרי להניח קדירא חייתא או בשיל כמאב"ד. וכתב בסו"ד המרדכי דמש"כ סמוך לחשיכה היינו קודם לכן בשיעור זמן שראוי להתחמם אילו היה צונן. וכתב הב"י דהיינו לשי' התוס' והרא"ש מיהו אנן לא קי"ל הכי.

והנה לגבי קדירא חייתא מבואר במג"א (רנ"ג סק"ב) דהא דשרי היינו דווקא סמוך לחשיכה ממש דאי לאו הכי הא יספיק להתבשל קצת וא"כ נמצא דהוי בשיל ולא בשיל דאסור להשהות.

וא"כ לפי"ז צ"ע טובא מש"כ המרדכי דבקידרא חייתא אסור להניח סמוך לחשיכה ממש משום חזרה מער"ש. ובהכרח היינו קודם לכן וא"כ פקע היתרא דקדירא חייתא כיון דכבר יספיק להתבשל. ובאמת דהמ"א ס"ק כז כתב דבק"ח שרי אפי' סמוך לחשיכה. (ובדרכי שמואל כתב דזה גופא ראייתו דאי לאו דשרי סמוך לחשיכה ממש א"כ פקע היתרא דקד"ח.) אלא דדברי המרדכי אכתי צ"ע. (ושמא י"ל דמש"כ לא סמוך לחשיכה ממש היינו לגבי מאב"ד וא"כ דבריו לצדדין דבמאב"ד הוי דווקא אינו סמוך ואילו בקד"ח הוי דוקא סמוך) ויש מקום לומר דיש זמן שהתבשיל יכול להתחמם ועדין לא יספיק להתחיל להתבשל ודווקא בכה"ג שרי קד"ח.

והנה המ"ב גבי חזרה מער"ש כתב דקד"ח שרי (כדברי המג"א) וכתב עוד את דברי הרא"ש דלא נאסר חזרה מער"ש אלא במבושל כ"צ אבל פחות מכאן שרי (והיינו באינה גרופה משום דפסקינן כחנניה דשרי אחר מאב"ד) ובטעם הדבר כתב משום דהוי בישול וליכא למיגזר ער"ש אטו שבת.

סמיכה

בעיא בגמ' אי שרי לסמוך אפי' באינה גרופה. ופי' הראשונים דבעיא להצד דלשהות תנן א"כ בעינן אי שרי לסמוך באינה גרופה. ואי להחזיר תנן בעי אי שרי חזרה בסמיכה או שהייה בפחות ממאב"ד.

ומסקנת הגמ' דשרי לסמוך וראיית הגמ' מהבריתא גבי שהייה והק' הראשונים דאכתי מנ"ל דשרי לסמוך בחזרה. (ובשלמא לסמוך בשהייה באינה גרופה אפשר"ל דהוי דומיא דרבנן במאב"ד ה"נ אליבא דחנניה בפחות מכאן). ותל' דכי היכי דגבי שהייה שרי לסמוך ה"נ גבי חזרה.

ודבריהם א"ש רק אי נימא דאיסור חזרה הוי משום שמא יחתה דלהכי שייך לומר דכמו דלגבי שהייה חזינן דבסמיכה ליכא חשש חיתוי ה"נ לגבי חזרה בסמיכה ליכא חשש חיתוי. אבל להשי' דאיסור חזרה משום מיחזי כמבשל א"כ אין סברא לדמות כלל.

ובמיוחס להר"ן הק' דהלא פשיטא דיש חומרא בחזרה על פני שהיה דהלא לתוכה אסור בחזרה ושרי בשהייה (בגרו"ק) וא"כ ה"נ נימא לגבי לסמוך דבחזרה אסור ואילו בשהייה מותר.

1. 1 בהאי שמא יחתה בספר הישר משמע דטעמא משום דמתעסק בנתינה א"כ יחתה. ושי' להר"ן כתב דטעמא משום דע"י דנטל נצטנן בנטילתו. ובמ"ב הביא דברי הר"ת דטעמא משום דנצטנן בנטילתו. והינו שהבין שאין חילוק.

והנה יש מקום להקשות עוד דבמיוחס להר"ן כתב בטעם איסור חזרה לתוכה משום מיחזי כמבשל ולא משום חיתוי (ואף דס"ל בחזרה דטעמא משום חיתוי, ובפשוטו משום דלא שייך חשש חיתוי יותר בתוכה מע"ג ורק לגבי מיחזי כמבשל איכא יותר סיבה לגזור. ובאמת דהביאו מהתו' ר"י הזקן דע"ג עד שיגיע לגחלים יזכר משא"כ בתוכה.) וא"כ לדבריו אין ראיה כלל מהא דאסור לתוכה דחמיר חזרה משהייה.

מיהו יש מקום להוכיח מהא דבמצור"ל שרי שהייה באינה גרו"ק ואילו חזרה אסור. וצ"ע קצת אמאי הראשונים לא הוכיחו מהתם.

ושמא י"ל דאיה"נ פשיטא להראשונים דבאינה גרו"ק יש חומרא בחזרה משהייה ורק דהיכא דגרו"ק לא מצאנו וס"ל דטעמא דלסמוך שרי הוי משום דיאכא היכר וא"כ רק מתוכה יכלו להוכיח דאפי' דגרו"ק יש יותר חשש בחזרה משהייה.

ברא"ש סי' י. כתב לגבי לסמוך לאש עצמה דהוי הכירה ע"י דאסרו לו לסמוך ממש לאש אלא רק בריחוק קצת. ויתכן דכוונתו לבאר כל היתר דסמיכה וכו"ל בקטע הקודם.

מיהו יותר נראה דאין כוונתו לבאר עיקר היתר סמיכה אלא רק לגבי מה שכתב דסמוך לאש עצמה יש יותר חשש חיתוי ולא דמי לקדירה הסמוכה לאש וע"ז כתב דכיון דאין סמוך ממש לאש איכא היכרה ודמי לסמיכה.

וביותר דא"א לומר דבאמת סמוך לאש דינו כסמיכה דא"כ מאי בעי בגמ' אי שרי לסמוך הא להדיא אמרינן בגמ' להלן מ: דשרי לסמוך כנגד האש. ובהכרח דכנגד האש קיל מלסמוך. (ובתוס' כתבו דאיכא סברא איפכא דסמוך לאש דאין דפנות חמיר מסמיכה, מיהו כתב הרא"ש דהיכא דסמוך ממש חמיר אבל היכא דאיכא קצת מרחק שפיר חשיב סמיכה)

כתב הרמב"ם פ"ג ה"י כל שמותר להשהותו אסור להחזיר. והק' הראב"ד דאדרבה כל שאסור להשהותו אסור להחזיר. וכתב הרה"מ דכוונת הר"ם לאופנים דשרי שהייה דהיינו קידרא חייאת ושהה ביה גרמא חיא וכן במצטמק ויפה לו. (ובמש"כ קידרא חייאת ושהה ביה גרמא חייא צ"ל דכוונתו להחזיר אחר שנתבשל דבלאו הכי איכא בישול) היינו דאפי' דיש היתר להשהות מ"מ אסור בחזרה.

ועוד י"ל דהרמב"ם כתב בסו"ד דכל שאין מחזירין עליו אין סומכין לו בשבת. וביאור דבריו בפשוטו דאירי לגבי סוגי תנורים כמו שכתב לעיל. ובמג"א רנ"ג סק"ה הביא דבריו וכתב דהיינו לסמוך בשבת אסור והיינו לשי' דס"ל דהלכה כרבנן דחנניה ובעית הגמ' אי שרי לסמוך היינו בשהייה ובוזה הוא דהתירו אבל לגבי חזרה אכתי אסור בסמיכה. אבל לשי' השניה בשו"ע דהלכה כחנניה ובעיית הגמ' לגבי חזרה א"כ פשטינן דבאמת חזרה שריא בסמיכה.

ובדגול מרבבה הק' דאפי' להצד שבעית הגמ' אי לשהות בסמיכה שרי מ"מ הלא מוכח דשרי בסמיכה מהבריתא הראשונה דב' כירות המתאימות דאירי אף בחזרה (וברמב"ן כבר הוכיח מהתם, מיהו הראשונים דלא ס"ל להוכיח משם משום דבגמ' דחי הראייה מבריתא זו ורק דהרמב"ן ס"ל דכיון דלבסוף הוכיח לסמיכה א"כ גם דחית הגמ' הדרא) ומש"ה פי' דברי המג"א דאירי על נתינה בתחילה בשבת ולא בחזרה. אבל בחזרה לכו"ע שרי לסמוך. ובנתינה בתחילה תליא אי ס"ל דבעיית הגמ' על חזרה ופשיטנן אף לחזרה וממילא אף לנתינה בתחילה ואילו לשי' השניה דפשיטות הגמ' הוי רק בשהיה וא"כ אף דבחזרה ג"כ שרי דאיכא ראיה מברייאת מ"מ לגבי נתינה בתחילה דליכא ראייה, אסור.

ובאמת דהדברים תמוהים דמאי שייך הא להא דהלא לגבי נתינה בתחילה ליכא להוכיח מידי ורק משום דס"ל דכמו שיש ראיה משהייה לחזרה א"כ אף לנתינה בתחילה. וא"כ להצד דאין להוכיח משהייה לחזרה ורק משום דיש ראיה לגבי חזרה ומ"שה

הק' הראשונים (הרא"ש והתו"י ועוד) דבגמ' דף לט: אמרינן דשרי ליתן מים כנגד האש וכן בשמן למ"ד דלית ביה משום בישול. ואמאי אסרינן חזרה בדבר מבושל הא לית ביה משום בישול. והינו דקו' היאך שרי ליתן כנגד האש אמאי אין אסור משום חזרה.

וברא"ש תי' דהתם דשרי ליתן כנגד האש הוי רחוק קצת מן האש והוי כסמיכה דשרי (והיינו דבסמיכה לא מיחזי כמבשל)

והתו"י לו: כתב דדוקא בשמן דאין בו בישול שרי אבל בדבר המבושל שייך בו בישול. ודבריו תמוהים דודאי דאין כוונתו לומר דאיכא בישול גמור דא"כ אמאי בגרופה וקטומה שרי, ובהכרח דאירי בדבר חם שאין בו משום בישול וא"כ אמאי קאמר דיש בו בישול.

ובאמת דיש מקום לומר דכוונתו דהלא טעמא דאסור להחזיר משום דמיחזי כמבשל ומש"ה בשמן דלית ביה בישול ליכא מיחזי כמבשל ואילו בקדירה אפי' דהוי חם ולית ביה השתא בישול מ"מ שפיר שייך בזה מיחזי כמבשל. והא דגרו"ק שרי משום דבכה"ג לא מיחזי כמבשל.

וקצת סתום בדבריו לומר דכוונתו משום מיחזי. ואולי באמת כוונתו משום בישול וכמו שכבר הביא השעה"צ משמיה דהא"ר דאף בדבר המבושל שייך בישול ונתבאר דכוונתו דהיכא דנעשה המעשה בישול גמור חשיב מלאכה וחייב ואפי' דבפועל הדבר מבושל ולא שייך בו בישול מ"מ כיון דנעשה בו מעשה בישול הוי מלאכה וחייב חטאת. אלא דאכתי תיקשי דא"כ אף בגרו"ק איכא מעשה בישול וצ"ל דגרו"ק אינו מעשה בישול. ובשמן כיון דלא שייך בו בישול א"כ אי"ז מעשה בישול.

במג"א רנ"ג סעיף ב' כתב גבי הא דאמרינן דבחזרה בעינן שלא יצטנן לגמרי משום דהוי בישול, (משום דאירי בלח שהצטנן) ואילו בס"ק ל"ו כתב דהיכא שנצטנן בטלה השהייה והוי כנתינה בתחילה. והק' כן בפמ"ג. ובביאור הלכה כתב דהמג"א חידש דין חדש, והגר"א פליג עליה.

דברי המג"א גבי חזרה בנצטנן לגמרי

דברי המשנ"ב גבי הנחה קודם שהוסק התנור. דברי החזו"א גבי כירה שתידלק אח"כ.

סתירת דברי המג"א גבי כירה ע"ג כירה במניח בשבת משום שהיה ונתינה בתחילה